

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ.

*Περὶ τῶν ἐν Ναυπλίᾳ παναρχαίων τάφων καὶ τῶν αὐτόθι
ὑπὸ Στράβωνος μνημονευόμενων λαβυρίνθων.*

Ἐν τῷ περιοδικῷ τούτῳ¹⁾ ἐγένετο λόγος περὶ τῶν ἐν Ναυπλίᾳ σπηλαίων, ἃ ἀπεδείξαμεν ὅτι εἰσὶ πανάρχαιοι τάφοι, βεβαιώσαντες τοῦτο δι' ἀνασκαφῆς καὶ ἄλλων τάφων, τέως ἀγνώστων, καὶ ἀνευρέσεως ἐν αὐτοῖς νεκρῶν, εἰδωλίων καὶ ἀγγείων ἀρχαιοτύπων, ὧν τινὰ καὶ ἀπεικονίσθησαν ἐν δυσὶ πίναξιν. Ἡ ἀναζήτησις καὶ ἄλλων τάφων ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ, διακοπιέσα τότε, ἐπανελήθη πάλιν διὰ τοῦ ἐν Ναυπλίᾳ φιλαρχαίου κ. I. Κονδάκη δαπάναις τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας. Τὰ ἐξαγόμενα δὲ αὐτῆς ἐκθέτει αὐτὸς ὁ κ. Κονδάκης ἐν ταῖς ἐπομέναις ἐκθέσεσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς αὐτῆς ἐταιρίας, καὶ ὁ πρὸ μικροῦ ἐπανακάμψας ἐκ Γερμανίας μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἀρχαιολογικῶν αὐτοῦ σπουδῶν κ. Δημήτριος Φίλιος, ὃν ἡ ἐταιρία παρεδέξατο εἰς ἀρχαιολογικὰς ἐργασίας, ἅμα ἐπανελθόντα ἐκ Γερμανίας.

Βεβαιωθείσης οὕτως ἐπὶ πλέον τῆς ὑπάρξεως παναρχαίων τάφων ἐν Ναυπλίᾳ, προσεκάλεσεν ἡ ἐταιρία τὸν αὐτὸν κ. Κονδάκην, αὐτόθι διαμένοντα διαρκῶς, νὰ ἐξετάσῃ μὴ ἀλλαχοῦ που ἐν τοῖς πέριξ ὑπάρχωσιν οἱ ὑπὸ Στράβωνος φερόμενοι λαβύρινθοι, ὧν οὐδὲν ἔχνος ἄχρι τοῦδε ἀνεκαλύφθη. Ὁ κ. Κονδάκης μετὰ ἐπιμόνους ἀναζητήσεις ἀνεῦρεν ἐν τῇ παρακειμένῃ Ἀγίᾳ Μορῆ, ἔνθα οἰκοῦσι μοναχαί τινες, ἐκτὸς τοῦ περιβόλου ταύτης, ἔνθα ὑπάρχει κατ' αὐτὸν τετράγωνον Κυκλώπειον τεῖχος, ὁπῆν τινα φρέατος. Ἀπὸ τῆς ὀπῆς ταύτης ἐκβαλὼν τὰ κλειόντα αὐτὴν χώματα, κατῆλθεν εἰς ἀληθὲς στόμιον φρέατος, καθέτως λελαξευμένον ἐν τῷ λίθῳ, μέχρι βάρους 6 $\frac{1}{2}$ μέτρων, ἔνθα εὔρεν εἰς τὴν ΒΑ πλευρὰν αὐτοῦ θύραν, τοξοειδὲς ἔχουσαν ἀνώ-

1) Τόμ. 7, σ. 483 κ. ἔ.

φλιον ὕψους 1,40 καὶ πλάτους 0,70, καὶ ἄγουσαν εἰς διάδρομον λαξευτὸν, τοξοειδῆ καὶ τοῦτον καὶ τὸ αὐτὸ τῆς θύρας πλάτος ἔχοντα, μῆκος δὲ 5,20.

Ὁ ὑπόγειος οὗτος διάδρομος καθαρισθεὶς ἤγαγεν εἰς σπήλαιον σχήματος σχεδὸν τετραγώνου, μήκους μὲν 2,15, πλάτους δὲ 3,60. Ἐν δεξιᾷ τῷ εἰσερχομένῳ εἰς τὸ σπήλαιον τοῦτο καὶ εἰς ἀπόστασιν 1,80 ἀπὸ τῆς ἄκρας τοῦ διαδρόμου εὐρέθη ἑτέρα θύρα, ἄγουσα εἰς νέον διάδρομον, ὅστις ἐκτεινόμενος εἰς μῆκος 1,10, στρέφει πρὸς νότον καὶ προχωρεῖ 12 ἔτι μέτρα, ἔνθα ἡ πρὸς τὰ πρόσω πορεία διακόπτεται ἐκ χωμάτων, καταπεσόντων ἀπὸ τῆς ἀνωθεν ὀροφῆς.

Εἰς τὴν ἀρκτικήν πλευρὰν τοῦ σπηλαίου ὑπάρχει ἑτέρα θύρα, ἄγουσα εἰς ἄλλον διάδρομον, ὅστις ἔχει ὕψος 1,80 καὶ ἦτο κελωσμένος μέχρι τῆς ὀροφῆς· καθαρισθεὶς δὲ αὐτὸς εἰς μῆκος 1,60, ἔδειξεν ὅτι ἐξακολουθεῖ προχωρῶν ἐφ' ἱκανὸν ἔτι μῆκος, ἀδήλον πῶσον. Εἰς τὰ χρώματα τοῦ διαδρόμου τούτου εὐρέθησαν τεμάχια ὀστῶν καὶ τμήματα ἀγγείων.

Μέχρι τοσούτου προαγαγὼν ὁ κ. Κονδάκης τὴν ἀνασκαφὴν καὶ ἐκκαθάρισιν τῶν ὑπογείων τούτων διαδρόμων, φρονεῖ ὅτι δεῖον νὰ προχωρήσῃ αὕτη μέχρις οὗ ἀποδειχθῆ τοῦ διευθύνουσιν οἱ διάδρομοι οὗτοι. Πείθεται δὲ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ λίθου, ἐν ᾧ εἶναι λελαξευμένον τὸ σπήλαιον καὶ οἱ διάδρομοι αὐτοῦ, ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι δεξαμενὴ ὕδατος ἀλλὰ ὑπόγειος τάφος, διότι ἐν αὐτοῖς εὗρεν ὀστᾶ ἀνθρώπινα. Ἐνδεχόμενον νὰ παρατείνωνται οἱ διάδρομοι οὗτοι περαιτέρω καὶ νὰ εἰσάγωσι καὶ εἰς ἄλλα σπήλαια, ἅπερ θέλει δείξει παρατεινομένη ἡ ἀνασκαφή, ἐξ ἧς ἴσως ἀποδειχθῆ καὶ ἡ τῶν τοῦ Στράβωνος λόγων ἀλήθεια, λέγοντος (ἐν σελ. 369 καὶ 378) ὅτι ἐν Ναυπλίᾳ ὑπάρχουσι «σπήλαια καὶ ἐν αὐτοῖς οἰκοδομητοὶ λαβύρινοι, ἔργα Κυκλώπων».

ΕΥΘ. ΚΛΙΣΤΟΡΚΗΣ.